

GOLF FOR BLINDE? - METTE HAVNAAS (56) Vestfold Golfklubb

Underlaget er skrevet i 2024, av Tom Erik Andersen, Ansvalig redaktør Norsk Golf.

Først valgte Mette Havnaas (56) å bli blind. Så fikk hun øynene opp for golf.



Foto: Tom Erik Andersen

Mette Havnaas er blind. Med et handicap på 17,8 er hun likevel bedre enn de fleste norske golfspillere. Her slår hun ut på det andre hullet på Mar Menor Golf Resort.

Hvordan vurderer en blind golfspiller hvilke baner som er fine? Mette har et par favoritter.

– Kongsvinger synes jeg er utrolig fin, der har jeg vært flere ganger. Den er kupert og variert, og den gir meg et klart indre bilde av hvor jeg er. Den samme gode følelsen får jeg på Kongsberg. Verre er det på baner som Larvik og Nes, som er flate og med mange hull som går «fram og tilbake». Da mister jeg orienteringen.

– Jeg håper at flere klubber kan godta ledsagerbevis slik at bare betaler én greenfee. Jeg tror det er viktig for rekrutteringen av flere blinde og svaksynte, sier Mette Havnaas.

– Det er mange som ikke skjønner at jeg spiller golf, men det er mange som ikke skjønner at jeg setter på vaskemaskinen heller. Eller klarer å lage meg mat, sier Mette Havnaas og smiler bak solbrillene.

Hun har nettopp rappet til ballen på Mar Menor Golf Resort i Murcia. I rett linje bak henne står ektemannen Birger Moe og bekrefter at slaget er «helt perfekt». Og tett inntil teeboksen, med blikket festet til det hvite prosjektilet på den blå himmelen, står en gapende engelskmann som aldri har sett noen lignende.

– That. Is. Unbelievable, måper han.

EN FRYKTET DUO// – Jeg pleier ikke å fortelle at jeg blind før vi går ut med fremmede. Men som regel legger de jo merke til det ganske fort når Birger må hjelpe meg med siktet og oppstillingen. Resten går egentlig ganske greit, forteller Mette.

Det går såpass greit at Mette og Birger fra Stokke i Vestfold for lengst er blitt en fryktet duo i ekteparets spanske ferieparadis. Her fylles banen med norske



pensjonister hver tirsdag. På premiebordet legges vinflasker og aldrende menns ego. Ikke alle vet hva som møter dem i konkurransen.

– Det var vel en av de første gangene vi var her nede. En eldre mann uffet og akket seg, forklarer Birger. – «Herregud! I dag må vi ha ei dame i flighten. Attpåtil har jeg hørt at hu ikke ser en gang».

Det han ikke visste, var at Mette sto rett ved siden av ham og hørte alt han sa. Og svarte ved å drive ham ut på de ni første hullene.

– Da kapitulerte han, sier Birger.

Mette og ektemannen Birger er en fryktet duo på banen. Birger er Mettes øyne, sikter henne inn og forteller hvor langt det er til hullet. Resten er i Mettes egne hender.



Foto: Tom Erik Andersen

BLIND AV SMERTESTILLENDE// Det er en søndag i 1996 at livet til Mette slås out-of-bounds. Hun er allerede mamma til Simen, skal snart få Sander, og trives i jobben med multifunksjonshemmede hjemme i Vestfold. Men hun er ikke helt i form. I løpet av helgen stiger feberen, det verker i kroppen.

– Søndag kveld tar jeg to lbumetin før jeg legger meg, det samme gjør jeg mandag, og det er ingenting unormalt med det.

Det er smertestillende tabletter, kjøpt reseptfrie på apoteket. Jeg har tatt dem mange ganger før, forteller Mette.

Men denne gangen går det alvorlig galt.

– Tirsdag våkner jeg med væskende øyne, blanke og slimete. Onsdag begynner det å boble i huden. Og torsdag sender legen meg videre til sykehuset.

Først lørdag finner legene svaret. Kroppen har svart på legemidlene med en autoimmun reaksjon. Steven Johnsons syndrom er en sjelden, alvorlig og akutt hudsykdom som ofte angriper munn og øyne, med en anslått dødelighet på 30%. I 14 dager skal Mette ligge på Vestfold Sentralsykehus. Legene stimler til intensivavdelingen for å studere pasienten som nå ser brannskadet ut fra lovet og opp.

– Vi fleiper med å ta inngangspenger til rommet, sier Birger. – For legene har lært om det på skolen, men aldri sett det.



Foto: Tom Erik Andersen

Leppene er store sår, ansiktet fullt av blemmer. Ekspertene forklarer at reaksjonen bare må gå sin gang, ingen vet hva som vil skje. Det finnes ingen motgift.

- Jeg husker ikke så mye, sier Mette.
- Men jeg husker at Simen var livredd og holdt avstand, og at en arbeidskollega bare snudde i døra og gikk ut igjen da hun så meg.

Etter to slag er Mette på greenen og putter for birdie.

- Fem meter, sier Birger.

SJU VONDE ÅR// Det er likevel de sju neste årene som skal bli de verste.

Tårekanalene er ødelagt permanent. Øynene må kontinuerlig dryppes. I et forsøk på å reparere skaden er Mette inn og ut av sykehus. Det opereres en kanal fra spyttkjertlene opp til øyet i håp om å hente væske derfra. Men det funker ikke og kanalen sprekker.

– Dette er nytt for legene også. De står omtrent med læreboka ved siden av seg og googler etter løsninger. Men det lar seg ikke løse. I årevis lever jeg med hyppige betennelser og blir aldri smertefri.

– Mange døgn på mørke rom, tilføyer Birger.

– Det er rett og slett et helvete, sier Mette. – Jeg blir dratt med på veldig mange forsøk. Legene gjør alt de kan for å redde synet mitt, men etter fire år med smerter, setter jeg ned foten. «Nå er det bra, nå er jeg ferdig,» sier jeg. «Nå har dere fått lov til å prøve alt dere kan. Nå må jeg få livet mitt tilbake.»

Ved sykesengen sitter Birger. Han ser hvordan medisinen hjelper, og hvordan kona slapper av uten smerter. I skjul stjeler han pipetter på sykehuset.

– Jeg ville bare gi henne litt oppetid hjemme, bare fem minutter med ungene, unnskylder han.

– De dråpene var gull verdt, bekrefter Mette. – De gjør at jeg spiser middag med familien min. Det er ikke alltid jeg rekker hele middagen før jeg må legge meg på rommet igjen. Men minuttene med gutta er iallfall et liv.

– Det er rett og slett et helvete. Jeg blir dratt med på veldig mange forsøk. Legene gjør alt de kan for å redde synet mitt, men etter fire år med smerter, setter jeg ned foten.

METTE HAVNAAS BER OM Å BLI BLIND

I 2000 bestemmer hun seg for å fjerne det venstre øyet helt. Men ikke uten en verbal slåsskamp med legene. De vil fortsatt beholde øyet fordi selve synsnerven



er uskadet. De håper det vil dukke opp en ny metode som kan gi Mette synet tilbake.

«Dere ser jo bare øyet! Dere ser ikke meg. Jeg har jo ikke noe liv,» bønnfaller Mette og peker mot operasjonssalen. «Jeg skal ned dit, ta bort det øyet. Og så skal jeg hjem.»

Med ett glassøye forsvinner halvparten av problemet. Men i ytterligere tre år skal tobarnsmoren fra Stokke leve med smerter og komplikasjoner, innleggelser og operasjoner.

– Det skal mye til for at jeg blir sinna, sier Mette. – Men til slutt hever jeg stemmen og sier: «Nå, nå er vi ferdige. Nå orker jeg ikke mer. Nå er det bra. Nå må dere bare avslutte.»

Da tilkaller sykehusledelsen en krisepsykolog som starter samtalen med: «Nå har vi brukt så mye ressurser på deg ...»

– Da raknet det, forklarer Mette før hun hamrer ut en ekstra hard drive på Mar Menor Golf Resort.

«Det er greit,» nikker psykologen når støvet har lagt seg. «Jeg forstår hva du sier og respekterer ditt valg. Og jeg skal gi deg en attest på at du er 100% klar og oppegående.

– Hun har faktisk papir på det, humrer Birger.

– Vestfold GK tok meg imot med åpne armer, forteller Mette. – Og det har de også gjort her i den norske «Fore Golf»-gjengen på Mar Menor.



Foto: Tom Erik Andersen

LIVET TILBAKE// – Jeg hadde bare lyst til å leve igjen, sier Mette og valget om å bli blind. – Og så var det nok en fordel at jeg hadde jobbet med to blinde tidligere. Jeg visste at det ikke var en undergang å miste synet helt, at det var bedre enn alle smertene.

Denne gangen blir selve øyet bevart bak en membran av slimhinner. Det gjør at hun fortsatt kan skimte lys fra skygge, men natur og mennesker er borte for alltid.

– Jeg har ikke angret en dag, sier hun. – Jeg er blind, men har fått livet tilbake. Jeg er smertefri fra jeg står opp om morgenen til jeg legger meg om kvelden.

– Føler du deg handikaped?

– Nei, jeg gjør ikke det. Det jeg egentlig savner mest, er nok muligheten til å kjøre bil. Bare det å slenge seg i bilen for å kunne handle litt.

– Var det ikke en tøft å tenke på at du aldri skulle se barna dine igjen?

- Det er klart. Simen var 12 år da mamma ble blind, Sander bare 6. Jeg hadde håpet å se Sanders første skoledag, men det rakk jeg ikke. De dagene jeg tenker mest på det, er dager som konfirmasjon og andre happenings. Utover det, ikke så mye. Vi har et mye bedre liv nå, alle sammen. Og jeg har jo en formening om hvordan de ser ut. Men om det stemmer, det vet jeg jo ikke.
- Fordelen er at hun husker meg som 33-åring, sier Birger til felles latter.
- Han hadde jo hår da, smiler Mette. – Men jeg skjønner jo at han er litt annerledes nå når jeg tar på toppen hans.
- Jeg tenkte at golf var verdt et forsøk, sier Mette – fem år etter oppstarten på Vestfold GK.



Foto: Tom Erik Andersen

HIMALAYA-TUR// Det er ikke den eneste toppturen som Mette setter pris på. Som blind har hun vært opptatt av å gjøre alt hun gjorde før, også gå i fjellet.

– Vi gikk mange fjellturer her hjemme før hun ønsket seg en tur til Himalaya i 50-års gave. Så da fikk hun det, forklarer ektemannen.

I 11 dager er Mette og Birger i Nepal.

– Jeg turte jo ikke å si at jeg var blind da vi meldte oss på. Jeg var så redd for at jeg ikke skulle få lov til å være med, sier Mette.

Ingen forstår helt hva det innebærer da de møter guiden og sherpaen før turen til Annapurna Basecamp på 4.200 meter. Men i bein og hoder har de fjellrøysa opp til Gaustatoppen som den viktigste erfaringen i forberedelsene.

Simen var 12 år da mamma ble blind, Sander bare 6. Jeg hadde håpet å se Sanders første skoledag, men det rakk jeg ikke. De dagene jeg tenker mest på det, er dager som konfirmasjon og andre happenings. Utover det, ikke så mye.

– Guiden var litt stresset i starten, forteller Mette. – Så jeg må forklare ham: «Du skal ikke tenke på at jeg ikke ser. Det er mitt ansvar, du skal bare guide oss.» «Og henger hun ikke med,» sier ektemannen og blunker til guiden. «... så går vi bare fra henne»

– Da tror jeg han skjønte humoren.

På smale stier i krevende terreng leder Birger sin blinde kjærlighet opp og ned i fjellene, like naturlig som han i dag loser henne rundt golfbanen i Murcia.

– Jeg kunne ramlet, men det kan jeg også her, fastslår Mette.

– Går dere fortsatt i fjellet?

– Nei, vi har ikke tid. Vi begynte jo med golf.



Foto: Tom Erik Andersen

Mette er glad for at hun begynte med golf. I dag spiller hun gjerne hver eneste dag med sin trofaste ledsager.



VELKOMMEN TIL VESTFOLD

Det er Birger, den gamle fotballspilleren fra Stokke og Eik, som først fatter interesse for golf. Han blir ivrig. Og en dag for bare fem år siden spør han Mette om være med til Vestfold Golfklubb.

– Hva jeg tenkte? spør Mette. – Jeg tenkte vel det var verdt et forsøk, at det går an å prøve. Vi hadde jo syklet, gått i fjellet, prøvd skiskyting og gjort det meste.

Det første slaget gir Birger hakeslepp.

– Jeg gir henne et syverjern og forventer egentlig ingenting, golf er jo vanskelig. Men da ballen flyr over 100 meter, tenker jeg: «Dette er faktisk mulig!»

Siden har Mette og Birger vært et superteam på golfbanen.

Med god hjelp fra proene George Beal og Gordon Morrison i Vestfold GK har utviklingen skutt fart.

– De tok meg imot med åpne armer, roser Mette. «Dette skal vi få til, dette fikser vi, dette skal vi hjelpe deg med.» De var utrolig positive, og den velkomsten var viktig for meg. Klubben har ikke tilrettelagt for synshemmede før, men tar det som en morsom utfordring. Og jeg håper at min historie kan få flere blinde til å teste ut golf.

Det eneste man trenger i tillegg til en god dose mot og tålmodighet, er en ledsager som Birger.

– Jeg har lært mye av å være caddie for Mette, forsikrer han. – I eget spill har jeg en tendens til alltid å sikte mot pinnen, men når jeg stiller inn Mette blir jeg mer bevisst på farene, på å spille litt smartere. Kanskje er det bedre å legge seg kort? Kanskje velge en femmerwood framfor driver? Sånn har jeg begynt å tenke i mitt eget spill også.



Mette nyter morgenkaffen i sitt spanske ferieparadis. **STADIG BEDRE//** Mette er i ferd med å avslutte dagens runde på Mar Menor. Den måpende engelskmannen som tilfeldigvis fikk dele starttid med den norske duoen i dag, har fått igjen ansiktsfargen og fasongen. Nå bukker og takker han for opplevelsen som han garantert vil fortelle om til alle han møter de neste ukene.

Foto: Tom Erik Andersen

– Jeg kjenner denne banen godt, sier Mette, som en unnskyldning for den lave scoren.

Noen dager senere skal hun utklasse de funksjonsfriske, norske seniorgolferne på vintertour ved å vinne den største klassen for spillere over 20 i handicap – med 18 slags margin! I finalerunden på El Valle går hun 84 slag brutto, 63 slag netto.

Hun spiller seg ned til under 20 i handicap for aller første gang.

– Å komme til en ny bane er forferdelig slitsomt. Det blir så mange inntrykk. Da kan jeg sovne sittende etterpå, smiler hun.

– Blir du noen gang lei av Birger?

Hun forlenger det varme smilet, vet at han står like bak henne og hører hva hun sier.

– Han er litt ivrig. Innimellom kan han komme med altfor mange forslag, gjerne på kort tid, gjerne på en gang, svarer hun.

– Jeg er jo ganske fersk, jeg også, sier Birger.

– Og derfor får jeg ofte mange ulike tanker om hva som er riktig, og kan foreslå puttelinjer som viser seg å være feil. Så ballen ruller akkurat forbi hullet.

– Det hender at han får høre det, sier Mette.

